7/5881

İVEDİ

SÜRELİ

T. C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.18.0.APK.0.03-02-090.01- 741-1574 2/6/2005

Konu : Sayın Enver ÖKTEM'in
Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi : TBMM'nin 05/05/2005 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-10782 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde alınan İzmir Milletvekili Sayın Enver ÖKTEM'in "Tuz Gölü'ndeki kirlenmeye ilişkin " 7/5881 esas sayılı yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup, cevabi yazımız ilişikte gönderilmektedir.

Arz ederim.

Osman PEPE
Bakan

EK:
1- Cevabi yazı (3 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği :
Türkiye Büyük Millet Meclisi Bşk.
(Kan. Kar.Dairesi Başkanlığı)

Bilgi:
Başbakanlık

Atatürk Bulvarı No:153 Bakanlıklar 06650 ANKARA *Ayrıntılı bilgi için irtibat:Alper Tolga ARSLAN Şb. Müd.V.*
Tel: (0312) 417 77 29 Fax:(0312) 417 91 60
e-posta: apkkb-isbsb@cevreorman.gov.tr Web:www.cevreorman.gov.tr

7/5881

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN ENVER ÖKTEM'İN "TUZ GÖLÜ'NDEKİ KİRLENMEYE İLİŞKİN " 7/5881 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ HAKKINDA ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞININ CEVABI

1- Türkiye'nin önemli sulak alanlarından biri olan ve ender bulunabilecek doğal değerleri barındıran "Tuz Gölü Havzası" 2000/1381 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak ilan edilmiş ve bu karar 02/11/2000 tarih ve 24218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Çevre illerden kaynaklanan kentsel atıkların yerinde arıtılarak göldeki kirliliğin önlenmesi, Tuz Gölü ve bağlı göllerin oluşturduğu sulak alan sisteminin korunması, yer altı sularının korunması, buna bağlı olarak topraktaki çoraklaşmanın giderilmesi ve dolayısıyla tarım ve hayvancılığın desteklenerek yöre halkının kalkındırılması için yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi amacıyla "Tuz Gölü Entegre Fizibilite Çalışması" yapılmış ve 2001 yılında tamamlanmıştır. Bu çalışmada;

1. Toprak bilgileri etüt edilmiştir.
2. Biyotop etütleri (göl, stepik ve orman) yapılmıştır.
3. Kültürel ve tarihi miras incelenmiştir.
4. Arazi kullanımı; doğal kaynaklar ve kentsel ve endüstriyel alanlar başlıkları altında incelenmiştir.
5. Mevcut atıksu durumu incelenmiştir.
6. Mevcut katı atık durumu incelenmiştir.
7. Sosyoekonomik yapı incelenmiştir.
8. Atıksu oluşum envanteri çıkarılmış, bu kapsamda yerleşimlerdeki atık karakterleri ve yüzey sularına atık yükleri belirlenmiştir.
9. Katı atık envanteri çıkarılmıştır. Her yerleşim için evsel atık üretimi, tıbbi atık üretimi ve endüstriyel atık üretimi belirlenmiştir.
10. Bölgede planlamakta olan faaliyetler incelenmiştir.

Havzada Konya şehrinin atıksularının yarattığı kirliliğin yanı sıra fizibilite çalışmasında belirlenen diğer altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi entegre çalışma içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bölgede yapılacak diğer altyapı yatırımlarının inşaat öncesi yapılması gereken uygulama projeleri ve ÇED çalışmaları ile ihale dokümanları 2002 yılında Özel Çevre Koruma Kurumunca yaptırılmıştır.

Konya Atıksu Arıtma Tesisi Belediyesi tarafından dış kredi kullanılarak yapılacaktır. Kredinin taraflarca onaylanması işlemleri tamamlanmış olup, Bakanlar Kurulu Kararı alınması safhasına gelinmiştir.

Ayrıca,

- Kulu Atıksu Arıtma Tesisi inşaatı İller Bankası'nın bu yılki bütçesine konulmuştur.
- Aksaray Belediyesi katı atık düzenli depolama tesisi inşaatı için başvuru yapılmıştır.
- Aksaray atıksu arıtma tesisi inşaatı için Belediye Başkanlığınca fon bulma çalışmaları devam etmektedir.
- Cihanbeyli Belediyesi atıksu arıtma tesisi yapımı için İller Bankasına başvuru yapmıştır.

Tuz Gölü'ne ulaşan, gölü besleyen derelerde ve yeraltı sularında kirlilik ölçümleri "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Toprak ve Arazi Kalite Sınıflaması ile Alternatif Tarımsal Uygulamaların Belirlenmesi" projesi kapsamında 2 yıl düzenli olarak yapılmıştır. Proje 2004 yılında sona ermiştir.

Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesinde; alanla ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin yapmış olduğu araştırmaların, uygulama projelerinin ve diğer tüm çalışmaların bir araya getirilmesi, değerlendirilmesi, alanın planlanması ve alana ilişkin yönetim planı verilerinin elde edilmesi ile uygulamaya dönük eylem plan ve programlarının oluşturulmasında gerek teknik, gerekse idari çerçevede tüm tarafların katkı ve katılımda bulunabileceği bir süreç hedeflenmiş ve bu amaçla, WWF-Türkiye'nin teknik desteği ile "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı I. Çalıştayı" 28/04/2005 tarihinde Ankara'da düzenlemiş ve toplantıya 40 kadar kurum ve kuruluştan 72 kişinin katılımı sağlanmıştır. Bu toplantıda, bölgeye ilişkin çalışma veya proje yapmış kurum, kuruluş, üniversite, sivil toplum kuruluşları birer sunum yapmış, diğer katılımcılar ise bölgeye ilişkin çalışmalarını, bölgeyle ilgili sorunlarını ve çözüm önerilerini aktarmışlardır.

Bu toplantı ile, Konya'da Haziran ayı içerisinde yapılacak "Karar Vericiler Toplantısına" temel oluşturacak ve yönetim planı eylemlerinin kararını oluşturacak alt çalışma grupları genel olarak belirlenmiştir.

Yapılacak çalışmalar ile; uluslararası öneme sahip endemik, nesli tehlike altında ve hassas olan pek çok türler için habitat oluşturan, sulak alanları barındıran Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesinin gelecek nesillere aktarılabilmesi amacıyla koruma ve kullanma dengesini sağlayan üst ölçek planlama kararlarını almak, alana ilişkin kirlilik, çoraklaşma, tuzlanma vb. tehditlerin çözümünü ortaya koymak, yatırım kararlarına ve projelere birlikte karar verilmesi sürecini başlatmak, Tuz Gölüne ilişkin sürdürülebilir bir yönetim modelini oluşturmak amacıyla sorun ve çözümlerine ulaşmak hedeflenmektedir.

2- Özel Çevre Koruma Kurumu'nca bölgede acil önlemlerin alınması için altyapı çalışmaları bir yandan devam ederken, ekolojik araştırma projelerine de başlanmıştır. Tuz Gölü havzasında yoğun olarak sürdürülmekte olan tarımsal faaliyetlerin yeraltından aşırı su çekilmesi nedeni ile yeraltı su kaynaklarının azalmasına, son yıllarda toprakların çoraklaşmasına neden olduğu bilinmektedir.

Tuz Gölü Havzasında yukarıda belirtilen tehditlerin ortadan kaldırılması veya minimuma indirilmesi ve Havzadaki doğal kaynakların korunabilirliğinin sağlanması, önlemlerin alınması ancak Havzaya ait temel bilgilerin detaylı elde edilmesi ile mümkün olacağından hareketle 25/07/2002 tarihinde başlatılan "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Toprak ve Arazi Kalite Sınıflaması ile Alternatif Tarımsal Uygulamaların Belirlenmesi" projesi sonuçlandırılmıştır.

Bu çalışma ile Tuz Gölü Özel Çevre Koruma alanının toprak sınıflaması yapılmış, uzaktan algılama tekniği ile bölgede yaygın arazi kullanımları belirlenmiş ve CORINE metodu kullanılarak alanın arazi kalite sınıflaması yapılmıştır.

Tuz Gölü Özel Çevre Koruma alanından alınan toprak, yeraltı ve yüzey suyu örnekleri laboratuarda analiz edilmiş, bölge toprak ve su kaynaklarının kaliteleri, verimlilik ve kirlilik potansiyelleri ortaya konmuştur. Ayrıca Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanında yer alan köylerde yapılan anket çalışması ile yörede yaşayan çiftçilerin sosyo-ekonomik durumları, çevre bilinçleri, gübre ve ilaç kullanım düzeyleri ve uyguladıkları tarım teknikleri belirlenmiştir.

Elde edilen bu veriler ışığı altında bölgede yer alan toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilirliği için alternatif arazi kullanımları belirlenmiş, bu çerçevede sulama programları geliştirilerek gübre ve tarım ilaçları kullanımının optimizasyonu için önerilerde bulunmuştur. Toprak analizleri sonucunda bölge topraklarının her bir verimlilik özelliği için (bünye, ph, tuz, kireç, organik madde, yarayışlı fosfor, yarayışlı potasyum, bor, ESP) toprak haritaları çıkartılmıştır. Ayrıca, topraklarda pestisit ve metal kirliliğinin belirlenmesi amacıyla da örnekler alınmış ve bu örneklerde metal kirliliğine rastlanmamıştır. Topraklarda pestisit kalıntılarına ise sadece Şereflikoçhisar'ın bir bölgesinde rastlanmıştır. Üreticiler ile tarım uzmanları arasındaki bilgi alışverişinin oldukça düşük düzeylerde olduğu, gübre ve ilaç uygulamalarında kullanacakları miktarları belirlerken üreticilerin kendi deneyimlerine göre hareket ettikleri ortaya çıkmıştır.

Bu projede; uygulanan tarım faaliyetlerinin toprak ve su kaynaklarına olan olumsuz etkilerinin azaltılabilmesi ve mevcut toprak ve su kaynaklarının en iyi yönetiminin sağlanabilmesi için alternatif arazi kullanım durumu ortaya konmuş, farklı arazi kullanım türleri için sulama programları ve verim düzeyi tahminleri yapılmıştır. Ayrıca Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanında çevre kirliliği açısından en az risk taşıyan gübre ve tarım ilacı miktarları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda; araştırma alanında çok sayıda bireysel derin kuyunun bulunduğu, yapılan incelemelerde bu kuyular aracılığı ile yeraltı su kaynaklarının sulama suyu olarak kontrolsüz bir biçimde kullanıldığı, başka bir deyişle sulama suyu uygulamalarında bitki su gereksinimlerinin ötesinde alışkanlıklar ve su temininde gerekli enerji masrafının belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Yeraltı su kaynaklarının kontrolsüz kullanımı ile yörede bulunan ve bir çok canlıya yaşam ortamı teşkil eden küçük göllerden bazılarının tamamen kurumuş olduğu, bazılarının da sezon içerisinde kuru kaldığı, ayrıca yapılan mülakatlar ve bazı kamu kurumu kayıtlarına göre yöredeki yeraltı dinamik su seviyesinin artan derin kuyu sayısı ve aşırı kullanım ile her geçen yıl daha derine indiği, ayrıca bu yolla uygulanan aşırı sulama suyunun sadece yeraltı su kaynaklarını değil aynı zamanda toprak kaynaklarını da tehdit ettiği tespit edilmiştir.

Bu araştırma sonucunda, araştırma alanında bulunan çok sayıdaki kontrolsüz derin kuyuların kontrol altına alınması, bu amaçla yapılacak kapsamlı bir çalışma ile bölgenin belli poligonlara ayrılması, her poligon için belli sayıda derin kuyunun (belli miktarda su kaynağı) kullanıma sunulması, diğer derin kuyuların kullanıma kapatılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Kullanıma sunulan su kaynağının inşa edilecek kapalı boru sistem ile her bir parsele ulaşması, boru sistemi ile her bir parsele bir almaç ve bir sayaç yapılandırılması ve inşa edilen bu sistemlerin etkin işletimi için sulama birliklerinin kurulması gerektiği belirlenmiştir. Sulama birlikleri aracılığı ile her bir parsel için her sezonda ayrı olmak üzere gerçek zamanlı sulama zamanının planlamasının yapılması ve uygulanması gerektiği, bu yolla, her bir işletmenin sulama suyu temini maliyetinin azalacağı gibi yörenin yeraltı su kaynaklarının ve toprak kaynaklarının kontrollü ve sürdürülebilir bir biçimde kullanılabileceği tespit edilmiştir.

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığınca yaptırılan projelerin çıktıları "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı" çalışmalarında değerlendirilecek, eylem planları hazırlanacak ve uygulamaya geçilecektir.

